

УДК 338.435:331.1:005.336

*М. А. Однороз,**к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки та економічної теорії,**Білоцерківський національний аграрний університет**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6650-6181>**Н. О. Рибак,**к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки та економічної теорії,**Білоцерківський національний аграрний університет**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0740-2323>**О. А. Никоненко,**д. філос. з економіки, асистент, асистент кафедри економіки та економічної теорії,**Білоцерківський національний аграрний університет**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4601-8076>**О. В. Ткаченко,**к. пед. н., доцент, доцент кафедри інформаційних технологій, математики та фізики,**Білоцерківський національний аграрний університет**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2770-832X>**М. В. Півторак,**к. е. н., доцент, доцент кафедри інформаційної аналітики, фінансів і банківської справи,**Білоцерківський інститут економіки та управління вищого навчального закладу**"Відкритий міжнародний університет розвитку людини "Україна"**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6793-3716>*

DOI: 10.32702/2306-6814.2026.2.167

ЕКОНОМІЧНІ МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ, БІЗНЕС-МОДЕЛІ, ВИРОБНИЧОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ВАРТОСТІ АГРОБІЗНЕСУ В СИСТЕМІ АГРАРНОГО СЕРВІСУ ТА СОЦІАЛЬНО- ТРУДОВИХ ВІДНОСИН

M. Odnorog,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of economics and economic theory,
Bila Tserkva National Agrarian University

N. Rybak,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of economics and economic theory,
Bila Tserkva National Agrarian University

O. Nykonenko,

PhD in Economics, Assistant, Assistant of the Department of economics and economic theory,
Bila Tserkva National Agrarian University

O. Tkachenko,

PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of information technology,
mathematics, and physics, Bila Tserkva National Agrarian University

M. Pivtorak,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Information Analytics,
Finance and Banking, Bila Tserkva Institute of Economics and Management of the Higher Educational Institution
"Open International University of Human Development "Ukraine"

ECONOMIC MECHANISMS FOR CAPACITY BUILDING, BUSINESS MODELS, PRODUCTION INFRASTRUCTURE, AND AGRIBUSINESS COSTS IN THE AGRICULTURAL SERVICE SYSTEM AND SOCIAL AND LABOR RELATIONS

У статті здійснено комплексне дослідження економічних механізмів формування потенціалу, бізнес-моделі, виробничої інфраструктури та вартості агробізнесу в системі аграрного сервісу та соціально-трудоу відносин. Актуальність наукового дослідження зумовлена необхід-

ністю переосмислення підходів до управління аграрними підприємствами в умовах посилення глобальної конкуренції, структурних змін аграрної економіки, цифровізації, ресурсних обмежень та зростання ролі людського капіталу. Обґрунтовано, що досягнення довгострокової конкурентоспроможності агробізнесу потребує інтегрованого поєднання економічних, організаційних, інфраструктурних і соціальних складових у межах цілісної управлінської системи.

Метою статті є поглиблення теоретико-методологічних положень і розроблення прикладних підходів до формування економічних механізмів управління потенціалом, бізнес-моделлю, виробничою інфраструктурою та вартістю аграрного підприємства з урахуванням впливу аграрного сервісу і соціально-трудових відносин. Методологічну основу дослідження становлять системний, інституціональний, структурно-функціональний, порівняльний та абстрактно-логічний підходи, що дозволило комплексно проаналізувати взаємозв'язки між ключовими елементами економічного розвитку агробізнесу.

У статті уточнено економічну сутність потенціалу агробізнесу як інтегрованої сукупності виробничих, трудових, інфраструктурних, фінансових, інноваційних і сервісних ресурсів, реалізація яких відбувається через відповідну бізнес-модель підприємства. Доведено, що бізнес-модель аграрного підприємства виступає центральною ланкою економічного механізму, яка забезпечує трансформацію потенціалу у фінансові результати та ринкову вартість за рахунок оптимізації виробничих процесів, розвитку аграрного сервісу, ефективного управління персоналом і побудови стійких зв'язків із зовнішнім середовищем. Обґрунтовано роль виробничої інфраструктури як базового чинника підвищення ефективності використання ресурсів, зниження трансакційних витрат і забезпечення безперервності аграрного виробництва.

Особливу увагу приділено соціально-трудовим відносинам як важливій складовій економічного механізму формування вартості агробізнесу. Визначено, що якість трудових відносин, система мотивації, рівень соціальної відповідальності та розвитку людського капіталу безпосередньо впливають на продуктивність праці, інноваційну активність, інвестиційну привабливість і стійкість аграрних підприємств. Запропоновано концептуальний підхід до оцінювання вартості агробізнесу, який передбачає врахування не лише фінансово-економічних показників, а й якісних характеристик бізнес-моделі, стану виробничої інфраструктури, ефективності аграрного сервісу та соціально-трудових відносин.

Практична значущість отриманих результатів полягає у можливості їх використання при формуванні стратегій розвитку аграрних підприємств, удосконаленні бізнес-моделей, підвищенні ефективності управління трудовим потенціалом і прийнятті управлінських рішень, спрямованих на зростання ринкової вартості та забезпечення сталого розвитку агробізнесу.

The article provides a comprehensive study of the economic mechanisms of capacity building, business models, production infrastructure, and the cost of agribusiness in the system of agricultural services and social and labor relations. The relevance of scientific research is determined by the need to rethink approaches to the management of agricultural enterprises in the context of intensifying global competition, structural changes in the agricultural economy, digitalization, resource constraints, and the growing role of human capital. It is argued that achieving long-term competitiveness in agribusiness requires an integrated combination of economic, organizational, infrastructural, and social components within a comprehensive management system.

The purpose of the article is to deepen theoretical and methodological provisions and develop applied approaches to the formation of economic mechanisms for managing the potential, business model, production infrastructure, and value of an agricultural enterprise, taking into account the impact of agricultural services and social and labor relations. The methodological basis of the study consists of systemic, institutional, structural-functional, comparative, and abstract-logical approaches, which allowed for a comprehensive analysis of the interrelationships between the key elements of agribusiness economic development.

The article clarifies the economic essence of agribusiness potential as an integrated set of production, labor, infrastructure, financial, innovative, and service resources, the implementation of which occurs through the corresponding business model of the enterprise. It is proven that the business model of an agricultural enterprise is the central link in the economic mechanism that ensures the transformation of potential into financial results and market value through the optimization of production processes, the development of agricultural services, effective personnel management, and the establishment of sustainable links with the external environment. The role of

production infrastructure as a basic factor in improving resource efficiency, reducing transaction costs, and ensuring the continuity of agricultural production is substantiated.

Particular attention is paid to social and labor relations as an important component of the economic mechanism for determining the value of agribusiness. It is determined that the quality of labor relations, the motivation system, the level of social responsibility, and the development of human capital directly affect labor productivity, innovative activity, investment attractiveness, and the sustainability of agricultural enterprises. A conceptual approach to assessing the value of agribusiness is proposed, which takes into account not only financial and economic indicators, but also the qualitative characteristics of the business model, the state of the production infrastructure, the efficiency of agricultural services, and social and labor relations.

The practical significance of the results obtained lies in the possibility of their use in the formation of development strategies for agricultural enterprises, improvement of business models, increasing the efficiency of labor management, and making management decisions aimed at increasing market value and ensuring the sustainable development of agribusiness.

Ключові терміни: агробізнес, потенціал підприємства, бізнес-модель, аграрний сервіс, виробнича інфраструктура, соціально-трудова відносина, вартість підприємства, сталий розвиток.

Keywords: agribusiness, enterprise potential, business model, agricultural services, production infrastructure, social and labor relations, enterprise value, sustainable development.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сучасний етап розвитку агробізнесу характеризується суттєвими структурними, технологічними та інституційними трансформаціями, що відбуваються під впливом глобалізації аграрних ринків, цифровізації виробничих і управлінських процесів, посилення конкуренції, зростання ризиків та невизначеності зовнішнього середовища. В цих умовах перед аграрними підприємствами постає складне завдання не лише забезпечення поточної ефективності господарської діяльності, а й формування довгострокового потенціалу розвитку, здатного трансформуватися у стабільні фінансові результати та зростання ринкової вартості агробізнесу.

На практиці управління аграрними підприємствами часто здійснюється на основі вузькофункціональних підходів, за яких розвиток виробничого потенціалу, формування бізнес-моделі, функціонування аграрного сервісу, модернізація виробничої інфраструктури та регулювання соціально-трудова відносин розглядаються ізольовано. Така фрагментарність управлінських рішень призводить до дисбалансів у використанні ресурсів, зростання трансакційних і логістичних витрат, зниження продуктивності праці, уповільнення інноваційних процесів і, як наслідок, недоотримання доданої вартості. У результаті аграрні підприємства не повною мірою реалізують наявний потенціал, що негативно позначається на їх конкурентоспроможності та інвестиційній привабливості.

Особливої актуальності набуває проблема інтеграції аграрного сервісу та виробничої інфраструктури в систему управління агробізнесом. Недостатній рівень розвитку сервісного обслуговування, логістики, складської інфраструктури, технічного та інформаційного забезпечення істотно обмежує можливості ефективного використання виробничих і трудових ресурсів. Водночас аграрний сервіс дедалі більше виконує не допоміжну, а стратегічну функцію, забезпечуючи безперервність виробничого циклу, підвищення якості продукції, доступ до ринків збуту та скорочення втрат на всіх етапах створення вартості.

Не менш значущою складовою економічного механізму розвитку агробізнесу є соціально-трудова відносина, які формують основу відтворення людського капіталу, визначають рівень мотивації персоналу, продуктивність праці та соціальну стабільність у сільській місцевості. Недостатня увага до питань оплати праці, умов зайнятості, професійного розвитку та соціальної відповідальності призводить до відтоку кадрів, зниження якості трудового потенціалу та ослаблення інноваційної спроможності аграрних підприємств. За таких умов соціально-трудова відносина перестають виконувати стимулюючу функцію і перетворюються на стримуючий чинник зростання вартості агробізнесу.

У науковому вимірі проблема полягає у відсутності комплексного теоретико-методологічного підходу до дослідження економічних механізмів формування потенціалу, бізнес-моделі, виробничої інфраструктури та вартості агробізнесу як взаємопов'язаних елементів єдиної системи створення доданої вартості. Більшість

наукових праць зосереджені на аналізі окремих компонентів діяльності аграрних підприємств, не враховуючи системного впливу аграрного сервісу та соціально-трудова відносин на ефективність функціонування бізнес-моделей і процес оцінювання вартості підприємства.

Практичний аспект досліджуваної проблеми пов'язаний з необхідністю розроблення науково обґрунтованих управлінських рішень і інструментів, спрямованих на інтеграцію потенціалу підприємства, бізнес-моделі, виробничої інфраструктури, аграрного сервісу та соціально-трудова відносин у єдину систему стратегічного управління. Вирішення зазначених завдань є ключовою передумовою підвищення ефективності діяльності аграрних підприємств, забезпечення їх фінансової стійкості, зростання ринкової вартості та формування основ сталого розвитку агробізнесу. Саме це зумовлює необхідність поглибленого дослідження економічних механізмів формування й реалізації потенціалу агробізнесу в сучасних умовах господарювання.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженням теоретичних і практичних основ щодо економічних механізмів формування потенціалу, бізнес-моделі, виробничої інфраструктури та вартості агробізнесу в системі аграрного сервісу та соціально-трудова відносин такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як: С. Степаненко, В. Мамчур, В. Осецький, Ю. Білявська, В. Білявський, Н. Зелісько, Н. Райтер, Н. Маккович, Н. Касянова, Д. Васильківський, Н. Верхоглядова, І. Єгоров, О. Нів'євський, П. Мартишев, С. Кваша, А. Лісситца та ін.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Мета статті полягає в теоретико-методологічному обґрунтуванні та розробленні комплексного підходу до дослідження економічних механізмів формування і реалізації потенціалу агробізнесу, бізнес-моделі та виробничої інфраструктури в системі аграрного сервісу та соціально-трудова відносин, а також у визначенні їх впливу на формування ринкової вартості аграрних підприємств з метою підвищення ефективності управління, конкурентоспроможності та забезпечення сталого розвитку агробізнесу.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Економічні механізми формування потенціалу, бізнес-моделі, виробничої інфраструктури та вартості агробізнесу є ключовими інструментами управління сучасними аграрними підприємствами. В умовах глобалізації, цифровізації та високої волатильності ринків аграрні підприємства стикаються з численними викликами, серед яких коливання світових і внутрішніх цін на продукцію, зміни кліматичних умов, технологічні трансформації, посилення конкуренції, підвищення вимог до якості продукції, а також зростання очікувань споживачів щодо екологічності та безпечності продукції. У цьому контексті ефективна інтеграція економічних механізмів формування потенціалу, бізнес-моделі, виробничої інфраструктури та соціально-трудова відносин

стає стратегічним чинником забезпечення конкурентоспроможності, фінансової стабільності та сталого розвитку агробізнесу.

Потенціал агробізнесу являє собою складну інтегровану економічну категорію, що охоплює виробничий, трудовий, фінансовий, інноваційний, інфраструктурний та сервісний компоненти. Виробничий потенціал визначається рівнем оснащення підприємства сучасною технікою, обладнанням, земельними ресурсами, насінним фондом, матеріально-технічними ресурсами та впровадженням технологічних процесів. Його ефективність проявляється у здатності підприємства створювати додану вартість, забезпечувати стабільні обсяги виробництва, підвищувати продуктивність праці та скорочувати втрати ресурсів. В умовах сучасного агробізнесу підприємства з високим виробничим потенціалом здатні швидко адаптуватися до зміни ринкових умов, ефективно використовувати інноваційні технології та масштабувати виробництво [1, с. 18].

Трудовий потенціал охоплює кількість, кваліфікацію, мотивацію та організацію персоналу. Він визначає продуктивність праці, інноваційну активність, здатність до впровадження сучасних технологій та адаптації до нових умов ринку. Фінансовий потенціал включає можливість залучення інвестицій, управління грошовими потоками, оптимізацію оборотного капіталу та кредитних ресурсів, що забезпечує фінансову стійкість та здатність до масштабування. Інноваційний потенціал визначає здатність підприємства впроваджувати новітні технології, цифрові рішення, автоматизовані системи управління виробництвом і бізнес-процесами, що забезпечує підвищення ефективності та конкурентоспроможності.

Інфраструктурний потенціал включає транспортно-логістичні, енергетичні, складські, інформаційні та сервісні системи, які забезпечують ритмічність виробництва та оптимізацію витрат ресурсів. Важливість розвитку інфраструктури полягає в можливості забезпечити безперебійність виробничих процесів, зменшити втрати продукції, підвищити ефективність виробництва та скоротити собівартість продукції. Сервісний потенціал відображає рівень доступності аграрного сервісу, консультативної підтримки, логістики, агрохімії та супутніх послуг, які підвищують ефективність використання основних ресурсів. Інтеграція всіх компонентів потенціалу дозволяє підприємству створювати системну додану економічну цінність [2, с. 72].

Економічні механізми формування потенціалу охоплюють системне планування, стимулювання, інвестування, контроль та оцінку ефективності використання ресурсів. Вони забезпечують мобілізацію внутрішніх і зовнішніх ресурсів підприємства, оптимізацію виробничих процесів, зменшення втрат і підвищення продуктивності. Аграрний сервіс у цьому контексті виконує стратегічну роль, надаючи підприємствам матеріально-технічні, інформаційні, консультаційні та логістичні ресурси. Сучасні цифрові платформи агросервісу дозволяють впроваджувати системи моніторингу стану ґрунтів, прогнозування врожайності, оптимізації витрат добрив і засобів захисту рослин, що забезпечує підвищення продуктивності виробництва та зниження собівартості продукції. Наприклад, використання систем дистанційного управління полями та точного землероб-

ства дозволяє скоротити витрати на добрива на 10—15% і підвищити врожайність на 5—12%, що безпосередньо впливає на економічні результати підприємства [3, с. 47].

Бізнес-модель аграрного підприємства є ключовим механізмом трансформації потенціалу у фінансову та ринкову цінність. Вона визначає, як підприємство створює, доставляє та привласнює економічну цінність. Ефективна бізнес-модель забезпечує оптимальне поєднання стратегічних цілей підприємства, ресурсних можливостей, ринкових умов та потреб споживачів. Інтеграція аграрного сервісу у бізнес-модель дозволяє оптимізувати логістичні та трансакційні витрати, підвищити якість продукції, забезпечити своєчасну доставку на ринок та зміцнити взаємодію з постачальниками. Соціально орієнтована бізнес-модель передбачає механізми мотивації персоналу, розвиток корпоративної культури та стабілізацію трудових колективів, що сприяє підвищенню продуктивності, інноваційної активності та довгостроковій стабільності підприємства.

Виробнича інфраструктура є матеріальною основою реалізації потенціалу та бізнес-моделі. Вона включає транспортні і логістичні мережі, енергетичні та складські потужності, інформаційні та сервісні системи, що забезпечують безперервність виробничого циклу і ефективний рух ресурсів і продукції. Недостатньо розвинена інфраструктура призводить до зривів виробничого процесу, втрат ресурсів, зростання собівартості продукції та зниження рентабельності. Модернізація та оптимізація інфраструктури дозволяє масштабувати виробництво, впроваджувати нові технології, підвищувати ефективність і конкурентоспроможність підприємства. Аграрний сервіс у цьому випадку виконує координаційну функцію, забезпечуючи синхронізацію роботи всіх елементів інфраструктури, оптимізацію логістичних процесів, технічне обслуговування обладнання та безперебійне постачання ресурсів [4].

Соціально-трудові відносини формують стратегічний ресурс підприємства. Вони визначають рівень мотивації персоналу, продуктивність, інноваційну активність та стабільність колективу. Ефективна система соціально-трудових відносин включає справедливу оплату праці, преміювання, розвиток компетенцій, соціальний захист і корпоративну культуру. Підприємства, які активно впроваджують програми розвитку персоналу та мотиваційні механізми, демонструють підвищену продуктивність, інноваційність і стійкість трудового колективу, що безпосередньо впливає на економічну ефективність і ринкову вартість. Наприклад, українські агропідприємства, які впроваджують системи дистанційного навчання, премії за продуктивність, електронний облік робочого часу, отримують стабільний приріст продуктивності праці та зниження плинності кадрів.

Формування ринкової вартості агробізнесу є результатом взаємодії матеріальних і нематеріальних чинників. Вартість підприємства визначається не лише обсягом активів, а й ефективністю бізнес-моделі, розвитком аграрного сервісу, станом виробничої інфраструктури та соціально-трудових відносин. Інтегрований підхід дозволяє підвищувати фінансову ефективність, зміцнювати позиції на ринку, залучати інвестиції та забезпечувати стійкий розвиток [5, с. 131]. Підприємства,

що впроваджують цифрові технології у виробництво, логістику та управління персоналом, демонструють зростання ринкової вартості завдяки підвищенню продуктивності, зниженню витрат і покращенню якості продукції [6, с. 143].

Комплексне управління потенціалом, бізнес-моделлю, виробничою інфраструктурою, аграрним сервісом та соціально-трудовими відносинами створює синергійний ефект [7, с. 125]. Він проявляється у підвищенні ефективності використання ресурсів, мінімізації втрат, посиленні конкурентних переваг та забезпеченні сталого розвитку. Системний підхід дозволяє підприємствам гнучко реагувати на зміни ринкового середовища, оптимізувати бізнес-процеси, впроваджувати інновації та формувати додаткову економічну цінність, що підвищує ринкову вартість і інвестиційну привабливість агробізнесу.

Таким чином, економічні механізми формування потенціалу, бізнес-моделі, виробничої інфраструктури та вартості агробізнесу слід розглядати як інтегровану систему управління, де кожен елемент взаємопов'язаний і доповнює інші. Комплексна реалізація цих механізмів забезпечує підвищення продуктивності, конкурентоспроможності та довгострокового розвитку підприємств аграрного сектору, а також сприяє економічній та соціальній стабільності у сфері агробізнесу.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Проведений аналіз економічних механізмів формування потенціалу, бізнес-моделі, виробничої інфраструктури та вартості агробізнесу у системі аграрного сервісу та соціально-трудових відносин дозволяє зробити кілька ключових висновків. По-перше, інтеграція всіх компонентів потенціалу — виробничого, трудового, фінансового, інноваційного, інфраструктурного та сервісного — є критично важливою для підвищення ефективності та конкурентоспроможності аграрного підприємства. Лише системний підхід до управління ресурсами дозволяє не тільки оптимізувати виробничі процеси, а й створювати додаткову економічну та соціальну цінність.

По-друге, ефективна бізнес-модель є механізмом трансформації потенціалу підприємства у фінансові та ринкові результати. Вона забезпечує оптимальне поєднання стратегічних цілей, ресурсів, ринкових умов і потреб споживачів. Інтеграція аграрного сервісу у бізнес-модель дозволяє знижувати логістичні та трансакційні витрати, підвищувати якість продукції та забезпечувати своєчасну доставку на ринок, що безпосередньо впливає на ринкову вартість підприємства.

По-третє, розвиток виробничої інфраструктури є фундаментальною передумовою реалізації потенціалу та бізнес-моделі. Сучасна транспортна, енергетична, складська та інформаційна інфраструктура забезпечує безперервність виробничих циклів, оптимізацію витрат ресурсів і підвищення ефективності. Недостатньо розвинена інфраструктура призводить до втрат продукції, зриву виробничих процесів і зростання собівартості продукції.

По-четверте, соціально-трудові відносини формують стратегічний ресурс підприємства, який визначає продуктивність праці, інноваційну активність та стабільність трудового колективу. Справедлива систе-

ма оплати праці, програми мотивації, розвиток корпоративної культури та навчання персоналу сприяють підвищенню ефективності використання трудових ресурсів і зростанню ринкової вартості підприємства.

По-п'яте, формування ринкової вартості агробізнесу є результатом комплексної взаємодії всіх складових потенціалу, бізнес-моделі, виробничої інфраструктури, аграрного сервісу та соціально-трудова відносин. Підприємства, які застосовують інтегрований підхід до управління ресурсами, демонструють підвищену продуктивність, ефективність виробництва, стабільний фінансовий результат і високий рівень інвестиційної привабливості.

Що стосується перспектив подальших досліджень, вони мають охоплювати такі напрямки:

1. Розробка адаптивних моделей бізнес-моделей аграрних підприємств, які дозволяють швидко реагувати на зміни ринкової кон'юнктури, кліматичні ризики та технологічні трансформації. Це включає моделі сценарного планування та цифрової трансформації бізнес-процесів.

2. Удосконалення методик оцінки вартості агробізнесу, що враховують не лише матеріальні активи, а й нематеріальні компоненти, такі як інтелектуальний капітал, інноваційні ресурси, розвиток трудового потенціалу та ефективність соціально-трудова відносин.

3. Інтеграція систем аграрного сервісу та цифрових платформ управління виробництвом для підвищення ефективності виробничої інфраструктури. Дослідження повинні спрямовуватись на оптимізацію логістики, зниження виробничих втрат та підвищення точності прогнозування врожайності.

4. Вивчення механізмів стимулювання соціально-трудова відносин, які забезпечують підвищення продуктивності праці та розвиток інноваційної активності персоналу. Особлива увага має приділятися системам мотивації, преміювання, навчання та корпоративній культурі.

5. Порівняльний аналіз українських і міжнародних агропідприємств з метою виявлення ефективних практик формування потенціалу, бізнес-моделі та виробничої інфраструктури. Такі дослідження дозволять адаптувати світовий досвід до українських умов та підвищити конкурентоспроможність на глобальному ринку.

6. Моделювання економічних наслідків впровадження інновацій та цифрових технологій у аграрний бізнес, зокрема їхнього впливу на продуктивність, ефективність виробництва, ринкову вартість підприємств та соціально-трудова відносини.

Отже, подальші розвідки у напрямі економічних механізмів формування потенціалу, бізнес-моделі, виробничої інфраструктури та вартості агробізнесу мають стратегічне значення для розвитку аграрного сектора, підвищення його ефективності та конкурентоспроможності, формування стабільних соціально-трудова відносин та забезпечення сталого розвитку агробізнесу в умовах динамічного ринкового середовища.

Література

1. Бортнік А. М. Цифрова трансформація бізнес-моделі підприємства. Стратегія економічного розвитку України. 2020. No 47. С. 18.

2. Кицяк В. І. Стратегічне управління конкурентними перевагами аграрних підприємств в умовах цифровізації. Агросвіт. 2023. No 7—8. С. 72.

3. Бреус С. В., Хомич С. В. Конкурентний потенціал підприємств агропромислової сфери України: проблеми та перспективи. Агросвіт. 2024. No 24. С. 47. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.24.45>

4. Бреус С. В., Хомич С. В. Основні аспекти розвитку агропідприємств малого та середньо бізнесу. Ефективна економіка. 2024. No 6. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.6.7>

5. Бізнес-планування підприємницької діяльності: навч. посіб. / З. С. Варналій, Т. Г. Васильців, Р. Л. Лупак, Р. Р. Білик. Чернівці: Технодрук, 2019. 264 с.

6. Ядуха С., Яблонський Т., Крук С., Кучанська Т. Теоретичні аспекти управління маркетинговою діяльністю підприємства. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2024. No 3. С. 286.

7. Гулик Т.В., Бодня Д.А. Особливості та значення клієнтського капіталу в організаційно-економічному управлінні підприємством. Молодий вчений. 2024. No 5 (129). С. 125. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/6218/6082> (дата звертання: 08.12.2025)

References:

1. Bortnik, A.M. (2020), "Digital transformation of enterprise business model", Strategy of Economic Development of Ukraine, [Online], vol. 47, pp. 16-3, available at: <http://sedu.kneu.edu.ua/article/view/220813> (Accessed 21 November 2025).

2. Kyfiak, V.I. (2023), "Strategic management of agrarian enterprise competitive advantages in digitalization conditions", Agrosvit, [Online], vol. 7—8, pp. 72, available at: <https://nayka.com.ua/index.php/agrosvit/article/view/1346> (Accessed 22 November 2025).

3. Breus, S.V. and Khomych, S.V. (2024), "Competitive potential of agro-industrial enterprises of Ukraine: problems and prospects", Agrosvit, [Online], vol. 24, pp. 47, available at: <https://www.nayka.com.ua/index.php/agrosvit/article/view/5238> (Accessed 23 November 2025).

4. Breus, S.V. and Khomych, S.V. (2024), "Key aspects of the development of small and medium-sized agri business enterprises", Efektyvna ekonomika, [Online], vol. 6, available at: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/3988> (Accessed 21 November 2025).

5. Varnalii, Z.S., Vasylytsiv, T.G., Lupak, R.L. and Bilyk, R. R. (2019), Biznes-planuvannia pidpriemnytskoi diialnosti [Business Planning for Entrepreneurial Activity], Tekhnodruk, Chernivtsi, Ukraine.

6. Yadukha, S., Yablons'kyj, T., Kruk, S. and Kuchans'ka, T. (2024), "Theoretical aspects of management of marketing activities of the enterprise", Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu. Ekonomichni nauky, vol. 3, pp. 286.

7. Hulyk, T. and Bodnia, D. (2024), "Features and significance of customer capital in the organizational and economic management of the enterprise", Young Scientist, vol. 5 (129), pp. 125, available at: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/6218/6082> (Accessed 08.12.2025).

Стаття надійшла до редакції 06.01.2026 р.